

KASVATTAVATKO KASVUKESKUKSET PAHOINVOIVIA NUORIA?

MITEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN KONKREETTISIN TOIMIN?

Yhteenveto Kasvattavatko kasvukeskukset
pahoinvoivia nuoria? -vaikuttajaseminaarista
Helsinki, 26.10.2018

TAUSTAA

Kouluista ja mediasta kantautuvat viestit kertovat lasten ja nuorten lisääntyvästä pahoinvoinnista. Ongelmat vaikuttavat kärjistyvän erityisesti Etelä-Suomen kasvukeskuksissa. Pahoinvoinnin tiedetään aiheuttavan syrjäytymistä, mikä on sekä yksittäisen nuoren henkilökohtainen tragedia että valtava yhteiskunnallinen ongelma. Syrjäytymisen aiheuttamat kustannukset kansantaloudelle ovat merkittävät, jos yhä suurempi osa nuorista jää työmarkkinoiden ulkopuolelle.

Etelä-Suomen kasvukeskuksissa asuu kolmasosa kaikista Suomen alle 25-vuotiaista ja yli 60 % kaikista ulkomaalaistaustaisista – nuorten pahoinvoinnin lieveilmiöt ja integroitumisen haasteet korostuvat. Vaikuttajaseminaarissa Etelä-Suomen Aluehallintovirasto halusi kiinnittää huomiota erityisesti kasvukeskusten nuorten haasteisiin.

Nuorten hyvinvoinnin esille nostaminen yhteiskunnalliseen keskusteluun on Aluehallintovirastolle luontevaa. Tehtäväkentässä yhdistyvät lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen ratkaisumallit niin varhaiskasvatuksessa, koulutuksessa, nuorisotyössä, liikunta- ja kirjastotoimissa, turvallisuudessa, sosiaalipalveluissa, terveydenhuollossa, mielenterveyspalveluissa kuin elinkeinopolitiikassa. Lasten ja nuorten hyvinvointi on myös Etelä-Suomen aluehallintoviraston koolle kutsuman hyvinvoinnin edistämisen yhteistyöryhmän erityisen huomion kohde.

HYVINVOIVAT NUORET EIVÄT SYRJÄYDY!

Seminaarissa tuotiin esiin runsaasti tutkimustietoa päätöksenteon tueksi. Nyt pitää puuttua pahoinvointia aiheuttaviin rakenteisiin ja juurisyihin, kuten periytyvään köyhyyteen ja yksinäisyyteen. Etelä-Suomen aluehallintovirasto haluaa nostaa kasvukeskusten lasten ja nuorten hyvinvoinnin keskeiseksi teemaksi yhteiskunnalliseen keskusteluun seuraavin tavoittein:

- Nuorten hyvinvointi on itseisarvo, joka tiedostetaan, tunnustetaan ja huomioidaan koko hallinto-rakenteessa.
- Poliittinen päätöksenteko on ratkaisukeskeistä: tahto vaikuttaa ja tehdä tutkimustietoon perustuvia nopeitakin ratkaisuja.
- Kaupunkipolitiikka tuodaan perinteisen aluepolitiikan rinnalle: lapsien ja nuorten hyvinvoinnin haasteiden korostuminen kasvukeskuksissa tunnustetaan ja huomioidaan.

MITEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN KONKREETTISIN TOIMIN?

KASVATTAVATKO KASVUKESKUKSET PAHOINVOIVIA NUORIA -SEMINAARISSA ESITETYT RATKAISUEHDOTUKSET:

Nuorten pahoinvointiin etsittiin ratkaisuja neljän teeman kautta. Nämä olivat **yksinäisyys, liikkumattomuus, päihteiden käyttö ja köyhyys**.

Ratkaisuehdotuksia saatiin suuri määrä. Yksi läpikulkeva teema on lasten ja nuorten merkityksellisyden kokemisen lisääminen ottamalla heidät mukaan päättämään itseään koskevista asioista. Meidän aikuisten on otettava tarvittava aika ja kohdattava ja kuunneltava nuoria!

Toinen toistuva teema on pahoinvointia aiheuttaviin rakenteisiin puuttuminen päätöksenteon kautta. Ratkaisuja on löydettävissä eri politiikkaohjelmien alta sekä pyrkimällä lisäämään yhteistyötä ja yhteisen vastuun kantamista eri hallinnonalojen kesken.

Ratkaisuehdotukset eivät edusta aluehallintoviraston mielipiteitä vaan ovat seminaarikeskustelussa asiantuntijoiden taholta esitettyjä näkemyksiä siitä, miten lasten ja nuorten pahoinvointia voidaan ehkäistä ja torjua entistä tehokkaammin. Mukana on myös sosiaalisen median kautta tulleita ehdotuksia.

YKSIÄISYYS:

”Yksinäisyys satuttaa ja sairastuttaa ja vaikuttaa ennen kaikkea siihen, miten toivottomalta tulevaisuus voi näyttää.”

FAKTA: 15-vuotiaista nuorista jopa viidesosa kokee jatkuvaa yksinäisyyttä.

FAKTA: Poikien alle kymmenvuotiaana kokema yksinäisyys ennustaa 18-vuotiaana koettavaa yksinäisyyttä, psyykkistä oireilua ja itsetuhoisuutta

FAKTA: Yksinäisyys lisää nuorten riskiä turvautua nukahtamislääkkeisiin kuusinkertaiseksi.

1. Aikuinen, arvosta nuorta ottamalla aikaa aitoon kohtaamiseen ja kuuntelemiseen. Aito läsnäolo on parasta ennaltaehkäisevää työtä.

- Lisää työkaluja varhaiskasvattajille puuttua yksinäisyyden ongelmiin. Tekoäly töihin täyttämään paperit ja rutiinit ja oman työn ohjelmoiminen niin, että aikaa jää kohtaamisille ja kuuntelulle.
- Vuorovaikutustaitojen opettaminen esimerkillä ja koko pedagogisen järjestelmämme läpäisevänä.
- Puhutaan nuorista arvostavasti, kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti. Tehdään rakenteista sellaisia, että lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus kuulua ryhmään. Kaikenlaisista taustoista olevilla lapsilla ja nuorilla on oikeus kuulua joukkoon.
- Lisätään dialogia myös eri hallinnon toimijoiden kesken ja resursseja yksinäisyyttä kokevien lasten ja nuorten löytämiseen.

MITEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN KONKREETTISIN TOIMIN?

2. Vahvistetaan koulujen ja perheiden roolia yksinäisyyden torjumisessa.

- Tiedostetaan koulujen ja muiden oppimisyhteisöjen avainrooli yksinäisyyden torjumisessa: koulut vahvistamaan yhteisöllisyyden kokemusta.
- Mielenterveyden koulutuspaketti opettajille: mielenterveystaidot koulujen opetusohjelmaan, apua yksinäisyyden tunnistamiseen.
- Kehitetään opettajien täydennyskoulutusta: perustetaan yksinäisyyden torjunnan teemavuosi.
- Kouluihin erikseen nimetty luottoaikainen, jonka ydintehtävä on nuoren kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ja tarvittavan avun etsiminen – on sitten kyse yksinäisyydestä, harrastuksen puutteesta, mielenterveyden tuesta tai mistä vain nuoren kasvua ja kehitystä haittaavasta tekijästä.
- Tehdään tutor-toiminnasta pakollista ja käytetään ryhmäyttäviä opetusmenetelmiä, vahvistetaan yhteisöllistä opiskelijahuoltoa ja parannetaan osallisuutta kouluissa.
- Hyödynnetään hyviä käytäntöjä, kuten esimerkiksi Imatran hyvinvointimallia.
- Lisätään perheille suunnattua tukea ja vanhemmuusneuvontaa erityisesti vuorovaikutustaitojen osalta, apua yksinäisyyden tunnistamiseen.
- Vanhemmat osaksi päiväkotij- ja koulu yhteisöä. Kasvatustyötä on tehtävä yhdessä. Turvallinen aikuis-ten verkosto päiväkodin ja koulun ympärillä lisää kaikkien lasten ja nuorten hyvinvointia. Tarvitsemme lisää aikuisia lasten vapaa-aikaan.

3. Lisätään lasten ja nuorten merkityksellisyyden kokemista ottamalla heidät mukaan päättämään itseään koskevista asioista.

- Muodostetaan yksinäisyyden torjunnan työryhmä, jossa mukana nuoria.
- Hyödynnetään hyviä käytäntöjä, joissa nuoret jo mukana päättämässä, esimerkiksi ohjaamo-ohjelma.

LIKKUMATTOMUUS:

”Huolestuttavinta on heikko kestävyyskunto, joka johtuu liikkeen määrän vähenemisestä. Merkillepantavaa on myös se, että liikkumisen määrässä on valtavat yksilöiden väliset erot.”

FAKTA 1: Nuorten miesten kestävyyskunto on heikentynyt 1980-luvun alusta yli 10 %. Samanaikaisesti huonokuntoisten määrä on yli kuusinkertaistunut.

FAKTA 2: Rasittavan ja reippaan liikkumisen määrä miltei puolittuu kolmasluokkalaisesta ysiluokkalaiseksi.

FAKTA 3: Yksilöiden ja eri-ikäisten väliset erot liikkumisessa ovat erityisesti iltaisin ja viikonloppuisin todella suuret.

1. Lisää liikettä lasten ja nuorten arkipäivään!

- Keskitetään toimenpiteet arjessa vähiten liikkuviin ja luodaan valtakunnallinen liikkumisen ohjelma varhaiskasvatuksikäisille. Jatketaan nuorten harrastustoiminnan tukemista – ei tarvitse kilpailla, voi vain harrastaa!

MITEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN KONKREETTISIN TOIMIN?

- Liikkuminen ei saa olla sidoksissa taitoon: kouluilla on tärkeä rooli huolehtia siitä, että liikunnan ilo on jokaisen ulottuvilla. Liikuntatunneilla on olennaista liikuttaa kaikkia tasavertaisesti.
- Lisätään koululaisten liikuntamahdollisuuksia tarjoamalla välineet erilaisiin peleihin, avataan koulujen liikuntatilat vapaaseen liikuntakäyttöön kouluajan ulkopuolella. Kouluista toimintakeskuksia! Kouluissa opitaan, liikutaan, koetaan kulttuuria. Hyödynnetään yritysmaailman yhteistyökumppaneita.
- Tuetaan vanhempia ja kannustetaan ottamaan vastuuta perheiden liikkumisesta. Vahvistetaan perhekeskusten roolia – päivitetään LAPE-ohjelmaa tältä osin.
- Nostetaan mukava arkiliikkuminen keskiöön kaavoituksessa ja rakentamisessa ja otetaan hyvät kaupunkipolitiikan ratkaisut käyttöön (esimerkiksi Lappeenrannan malli ja liikkuva koulu -konsepti).

2. Hyödynnetään enemmän digitalisaatiota ja tietotekniikkaa.

- Edistetään terveysteknologian käyttöä ihmisten arjessa ja liikkumisen lisäämisessä.
- Parannetaan tiedonsaantia liikkumattomuudesta: esimerkiksi operaattoridatasta voidaan saada lisätietoa yksinäisyydestä ja liikkumattomuudesta.
- Otetaan applikaatiot hyötykäyttöön ja hyödynnetään uusia teknologioita – kaikilla nuorilla on puhelin!
- Hyödynnetään videoita muun muassa perheiden ja vanhempien liikunnanohjauksessa.

3. Lisätään lasten ja nuorten merkityksellisyyden kokemista ottamalla heidät mukaan päättämään itseään koskevista asioista.

- Hyödynnetään nuorten itsensä hyväksymiä houkuttimia liikkumiseen (esim. Pokemon-tyyppiset pelit).

PÄIHTEET:

”Vanhempien päihteiden käyttö ja päihteiden lisääntynyt saatavuus on lapsen ja nuoren kehitykselle erittäin suuri uhka.”

FAKTA 1: Vanhemman päihdeongelma koskettaa merkittävää osaa suomalaislapsista ja aiheuttaa lapselle monenlaisia haittoja.

FAKTA 2: Nuorten päihteidenkäytössä on pienemmät alueelliset erot kuin aikuisten.

FAKTA 3: Alkoholin helpompi saatavuus on uhka nuorille.

1. Vaikutetaan päihteiden kysyntään, saatavuuteen ja näkyvyyteen lasten ja nuorten läheisyydessä.

- Ei kiistellä palveluiden paremmuudesta vaan taataan tasapainossa sekä ehkäisevät että korjaavat palvelut niitä tarvitseville.
- Parannetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja katkaistaan alkanut kielteinen kehitys aikaisessa vaiheessa moniammatillisella yhteistyöllä, esimerkiksi poliisin ankkurityöllä.

MITEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN KONKREETTISIN TOIMIN?

- Lisätään hyväksi havaittujen kansallisen alkoholipolitiikan ohjelman keinojen käyttöä, kuten esimerkiksi alueellisen koordinaation ja kuntien ehkäisevän päihdetyön mallit, sekä kontrollitoimia, kuten hintapolitiikka ja verotukselliset keinot, joilla saatavuutta rajoitetaan.
- Lisätään päättäjien tietoisuutta päihteiden hankintakanavista digitalisoituvassa maailmassa.

2. Tuetaan vanhemmuutta voimakkaammin.

- Tarjotaan tukea lapsiperheille jo ennen kuin ongelmia syntyy. Luodaan fyysisiä tiloja, joissa perheet voivat olla keskenään ja keskustella asiantuntijoiden kanssa.
- Vahvistetaan ja muotoillaan uudelleen perhekeskusten roolia – päivitetään LAPE-ohjelmaa tältä osin ja lisätään perhetyöntekijöiden määrää.
- Lisätään vanhemmuuden tukea ja vanhemmuuden opettamista neuvoloissa esimerkiksi antamalla vanhemmille käytännön opastusta siihen, miten pärjätä uhma- tai murrosikäisen kanssa ja miten keskustella huumeiden käytöstä.
- Parannetaan viranomaisten keskinäistä yhteistyötä vanhemmuuden tukemisessa ja ulotetaan toimet eri politiikkalohkoihin, kuten kaupunkipolitiikkaan.

3. Lisätään lasten ja nuorten merkityksellisyyden kokemista ottamalla heidät mukaan päättämään itseään koskevista asioista.

- Perustetaan hanke, jossa nuoret voivat palvelumuotoilla itse, miten puuttuisivat päihteiden käyttöön, milloin on syytä olla huolestunut päihteiden käytöstä jne.

KÖYHYYS:

”Köyhyyden ja siitä aiheutuvien ongelmien häntä kurottaa pitkälle aikuisuuteen.”

FAKTA 1: Köyhä lapsuus kurkottaa pitkälle aikuisuuteen sukupolvien yli jatkuvina toimeentulo-ongelmina.

FAKTA 2: Perheen vähäinen koulutus säteilee nuoren elämään monella tavoin.

FAKTA 3: Kalliiden erityispalvelujen kustannukset ovat korkealla ja halpoja peruspalveluja on lakkautettu.

1. Hyödynnetään tietoa enemmän ja tehdään tietoon perustuvia päätöksiä.

- Hyödynnetään tietoa päätösten ennakoarvioinnissa.
- Räättälöidään palveluita niitä tarvitsevien tarpeiden perusteella, käytetään muun muassa palvelujärjestelmästä saatavaa tietoa perheiden tukemisessa siellä missä apua tarvitaan eniten samalla yhdenvertaisuus muistaen.
- Lisätään tarpeellista tietoa tuottavan laadullisen tutkimuksen määrää. Tutkimustiedon tulee ohjata palvelujen kehittämistä rahan sijasta.

MITEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN KONKREETTISIN TOIMIN?

- Hyödynnetään sosiaalisen raportoinnin tarjoamia mahdollisuuksia.
- Toisen asteen koulutus maksuttomaksi.

2. Edistetään viranomaisten yhteistyötä.

- Painotetaan ennaltaehkäisevien matalan kynnyksen palvelujen merkitystä.
- Ehkäistään suunnitelmallisella asuntopolitiikalla asuinalueiden eriarvoistumista.
- Selvitetään esteitä nuorten itsenäistymiselle ja huomioidaan nämä päätöksenteossa (asumisen kalleus on esimerkki asuntopolitiikan merkityksestä).
- Pyritään viranomaisten yhteistyöllä lisäämään vanhemmuustaitoja.
- Parannetaan käytössä olevin keinoin selvitä välttämättömistä elinkustannuksista. Pienipalkkaisuus sovitettava sosiaaliturvaan paremmin.
- Selvitetään mahdollisuuksia korottaa lapsilisää.

3. Lisätään lasten ja nuorten merkityksellisyyden kokemista ottamalla heidät mukaan päättämään itseään koskevista asioista.

- Kuunnellaan lasten ja nuorten kokemuksia köyhyydestä ja lisätään heidän uskoaan tulevaisuuteen. Motivoidaan nuoria etsimään ja hakeutumaan koulutukseen.
- Lisätään nuorten mukanaoloa alueiden ja kuntien elinvoiman kehittämisessä esimerkiksi rohkaisemalla yrityksiä ottamaan nuoria hallituksiin.

KIITOS, KUN VAIKUTAT!

#hyvinvoivatnuoret #välmåendeungdom
hyvinvoivatnuoret.fi | välmåendeungdom.fi

